

FINANCE AND CREDIT

UDC 336.71(477)

Аврамчук Лідія Андріївна

доцент кафедри банківської справи та страхування,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна

Дзюменко Олена Олегівна

студентка 4 курсу за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування»

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна

КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У даній статті проведений аналіз кредитної діяльності банківських установ України та тенденції їх розвитку. Проаналізовано динаміку зміни кількості комерційних банків. Виявлено зміни в обсягах виданих кредитів суб'єктам кредитування та встановлено загальні тенденції до покращення кредитної діяльності.*

***Ключові слова:** банк, кредит, кредитна діяльність банків, інвестування.*

В сучасних ринкових умовах банківська система важлива складова розвитку України, а кредитування – це одна із основних, найбільш ефективних та перспективних банківських операцій. Вона необхідна для фінансування цілей фірм, приватних та державних організацій і фізичних осіб, тобто задля створення нових і розвитку вже існуючих підприємств, збільшення кількості робочих місць та поліпшення соціальної сфери життя населення. При ефективному виконанні банківськими установи своїх кредитних функцій економіка всієї держави буде гарантовано розвиватися та стабілізуватися. Одночасно із тим кредитні операції дають банківським установам основну частину доходу. Зважаючи на це та на погіршення економічної ситуації в Україні за останні роки аналіз кредитної діяльності банківських установ, виявлення і вирішення наявних проблем є дуже важливим та актуальним питанням дослідження.

Дослідженням кредитної діяльності банків України присвячено праці О. Барановського, О. Васюренко, В. Міщенко, А. Мороз, А. Ковальчук, С. Реверчук, М. Савлук, Т. Смовженко, В. Швець, Ф. Бутинець, Н. Ткаченко, Н. Чебанова, В. Бабіч, О. Васюта-Беркут, Н. Грабова, О. Кудря-Висоцька, О. Лишиленко, М. Пушкар, О. Скирпан, В. Сопко, Н. Стражева та багато інших. В їх дослідженнях проводиться ґрунтовний аналіз банківського кредитного ринку України, розглядаються його актуальні проблеми та наводяться способи їх подолання. Ці наукові здобутки стали фундаментальною основою вирішення найбільш актуальних питань кредитної діяльності банків України. Однак банківський кредитний ринок постійно розвивається і потребує безперервного аналізу задля якісного управління кредитною діяльністю банківських установ, а саме для відстеження вже наявних і новостворених проблем та їх улагодження.

Провідну роль у наданні кредитів сьогодні відіграють комерційні банки. Нестабільна економічна та соціальна ситуація в країні через воєнні дії на сході спричинила значні проблеми для банківської діяльності, а саме: різке падіння курсу національної валюти призвело до неплатоспроможності позичальників, тобто до збільшення заборгованості по кредитах та зменшення якості кредитного портфеля банків. З метою стабілізації даної ситуації НБУ проводить агресивну політику по «очищенні» банківського сектору, яка нині має назву «банкопад».

За офіційними даними НБУ, на 1 грудня 2019 року, в Україні було зареєстровано 75 банків, що на 42 установи або 35,9% менше ніж на 01.12.2015, на 23 порівняно із 2016, 11 у 2017 та на 2 банки в 2018 (65, 76 і 78 банківських установ відповідно). З рис. 1 також видно, що за досліджувані роки кількість банків із 100% іноземним капіталом постійно зростала і нині становить 30,67% із загальної кількості діючих банків [1, 2,3].

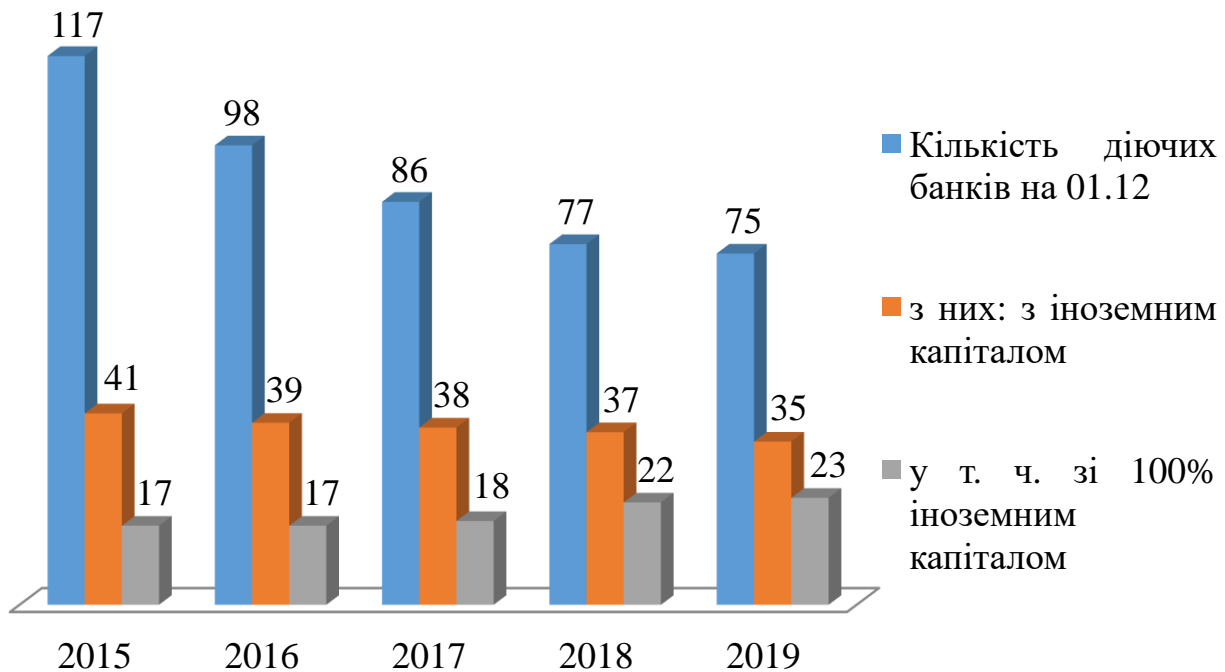

Рис. 1. Динаміка зміни кількості банків в Україні [1,2,3]

Закриття банківських установ призвело до великої кількості втрат як і власників банків, так їх кредиторів. Ще одним значним наслідком ліквідації такої великої кількості банків є припинення ними видачі кредитів підприємствам та громадянам, що являлися їх постійними клієнтами. В подальшому дані юридичні та фізичні особи не мали змогу знайти новий банк для отримання позики (дана ситуація склалася через жорсткі вимоги до позичальників і відсутність у них позитивної кредитної історії з іншим банком), як наслідок відбулося зменшення обороту коштів в економіці України [4, с. 844].

Та незважаючи на таку велику кількість ліквідованих комерційних банків, ми можемо зробити висновок про їх стабілізацію та збільшення потужностей у 2015-2019 рр. Основним підтвердженням цього умовиводу слугує постійне зростання загальних активів банківських установ, так протягом досліджуваних років активи банків збільшилися на 14 млрд. грн. або 11,13%, частка кредитного портфелю в активах комерційних банків складає приблизно 75-87% (табл.1).

Таблиця 1

Частка кредитного портфелю в активах банку

Показники	01.12.2016	01.12.2017	01.12.2018	01.12.2019	Темп зміни 2019/2016
Активи банків, млн. грн.	1 263 359	1282748	1320112	1404000	111,13%
Кредитний портфель, млн. грн.	988 686	1007132	1144904	1061873	107,40%
Частка кредитного портфеля в активах, %	78,3%	78,5%	86,7%	75,6%	-2,63%

Джерело: складено авторами на основі [1,3]

Також слід зазначити, що обсяги кредитних портфелів банків за 4 досліджувані роки збільшилися на 73 млрд. грн., але у співвідношенні до загальних активів зменшилася на 2,63% (табл.1).

З метою виявлення інтенсивності динаміки кредитної діяльності банківських установ дослідимо її за видами (табл. 2).

Як свідчать дані представлені у таблиці 2, найбільшу частину кредитів банки видають суб'єктам господарювання (79-85% від загального обсягу сіх наданих кредитів), найменшу – небанківським фінансовим установам (лише 0,001-0,003%).

Проаналізуємо детальніше кредити надані суб'єктам господарювання та фізичним особам, тому що їх частка у загальній структурі виданих кредитів займає більше 99%.

За 2016-2019 роки обсяги кредитів наданих суб'єктам господарювання збільшилися на 15 млрд. грн. або 1,91% (таблиця 2), та незважаючи на це темп приросту був нестабільний, а у 2019 році навіть від'ємний, частка наданих кредитів суб'єктам господарювання у загальному обсязі позичених коштів також зменшувалася.

Кредити надані банківськими установами за період 2016-2019 рр.

Показники	01.12.2016	01.12.2017	01.12.2018	01.12.2019	Темп змін 2019/2016
Кредити надані всього, млн.грн	988 686	1007132	1144904	1061873	107,40
Кредити, що надані органам державної влади, млн. грн.	1 503	1011	2508	4068	270,66
<i>Темп приросту кредитів, наданих органам державної влади, до попереднього періоду, %</i>	-	-32,73	148,07	62,20	170,65
<i>Частка кредитів, наданих органам державної влади, у загальній сумі, %</i>	0,15	0,10	0,22	0,38	0,23
Кредити, що надані фіз. особам, млн. грн.	157 378	157287	203321	212133	134,79
<i>Темп приросту кредитів, наданих фізичним особам, до попереднього періоду, %</i>	-	-0,05	29,27	4,33	34,79
<i>Частка кредитів, наданих фіз. особам, у загальній сумі, %</i>	15,92	15,62	17,76	19,98	4,06
Кредити, надані суб'єктам господарювання, млн грн	829 774	848818	939037	845637	101,91
<i>Темп приросту кредитів, наданих суб'єктам господарювання, до попереднього періоду, %</i>	-	2,2	10,63	-9,94	1,91
<i>Частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, у загальній сумі, %</i>	83,93	84,28	82,02	79,64	-4,29
Кредити, надані небанківським фін. установам, млн. грн.	32	15	38	35	109,38
<i>Темп приросту кредитів, наданих небанківським фін. установам, до попереднього періоду, %</i>	-	-53,13	153	-7,89	9,37
<i>Частка кредитів, наданих небанківським фін. установам, у загальній сумі, %</i>	0,00324	0,00149	0,00332	0,00330	0,00006

Джерело: складено авторами на основі [1,2]

Слід зазначити, що банки охоче співпрацюють із суб'єктами господарювання та пропонують їм різноманітні кредити. Підприємці зацікавлені у використанні як і цільових кредитів, так і кредитів на будь-які бізнес-потреби, для підвищення виробництва та виходу на новий рівень економічних відносин [5, с.182]. За 2016-2019 рр. популярністю користувалися зазвичай коротко- та середньострокові кредити в національній валюті. Після обвалу гривні позичальники були не зацікавлені у довгострокових кредитах та кредитах в

іноземній валюті, адже вони є досить ризикованими. Кредити переважно видавалися представникам переробної промисловості та оптової і роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, а також у сфері будівництва і нерухомості [5, с.185].

Протягом досліджуваних років обсяги кредитів, що були надані фізичним особам значно збільшилися на 54 млрд. грн. або 34,79%. Темп приросту у 2017 рік був негативний та в наступні роки став позитивний і на 01.12.2019 становив 4,33%. Найбільший приріст таких кредитів на протязі досліджуваного періоду був станом на 01.12.2018 і склав 29,27%. Необхідно зазначити, що незважаючи на різку зміну обсягів наданих кредитів, їх частка у загальному обсязі наданих кредитів поступово збільшувалася.

Найбільші частки серед кредитів наданих банками України фізичним особам за чотири досліджуваних роки займають споживчі кредити, а також кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості [4].

Кредити, що надані органам державної влади та кредити, надані небанківським фінансовим установам займають частку меншу за 1% від загальної суми всіх наданих кредитів і їх обсяги протягом 2016-2019рр. збільшилися.

Отже, в процесі дослідження проаналізовано стан кредитної діяльності банківських установ України і виявлено такі тенденції його розвитку: стабілізацію та збільшення потужностей банківських установ України, збільшення частки кредитів (після дуже різкого спаду), наданих фізичним особам, у загальному обсязі кредитування та зменшення у суб'єктів господарювання. Фізичним особам надають переважно споживчі кредити та кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості, а суб'єктам господарювання – для розвитку галузі оптової та роздрібною торгівлі; переробної промисловості; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів; будівництва. Популярністю користуються зазвичай коротко- та середньострокові кредити в національній валюті. Для подальшого розвитку і процвітання кредитної

діяльності банків України слід впровадити заходи щодо стимулювання кредитно-інвестиційних процесів у банківському секторі України.

Список джерел:

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Офіційний сайт Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Солоділова К.В., Шафранова О.В. Сучасний стан кредитування в Україні. Молодий вчений. 2017.№3.С.844-847.
5. Росола У. В., Щока Н. І., Ярмолюк М. С. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2018.№ 19.С.181-188.